

Dne 16. februara 1982. godine drug JOSIP KOPINIČ u svom stanu, Zelenika 10 - Pula, o revolucionarnom radu u RM bivše Jugoslavije dao je slijedeću

I z j a v u:

1. Prva partijska ćelija u RM bivše Jugoslavije, u kojoj sam i ja bio, osnovana je jula 1931. godine. Ja sam, naime, razgovarao s drugom Janezom Marentičem u vezi s problemima oko osnivanja partijske organizacije u tadašnjoj RM, što je već navedeno u članku V. Cenčića ("Kako je osnovana prva partijska ćelija u ratnoj mornarici bivše Jugoslavije - Sjećanje Josipa Kopiniča, jednog od osnivača ćelije", "Uljanik" - list radnog kolektiva brodogradilišta Uljanik, br. 8., Pula 1960. god., str. 4-5). Ćeliju smo osnovali Ivo ~~Kopinič~~ Angel, Viktor Leskovar, ja, Karel Kozar i Kazimir Biloh. Osnovanjem partijske ćelije automacki smo postali i članovi KPJ. Poslije, kada se organizacija proširila primanjem u članstvo KPJ drugih drugova, osnovali smo partijske ćelije na sve četiri podmornice, te oba pomoćna broda. Obzirom da smo sada imali više partijskih ćelija oformljen je i Komitet u kojem sam ja bio sekretar, zamjenik Leskovar, a članovi Kozar i Momir Tešić.
2. Bio sam 15. klasa mašinske podoficirske škole. 80% ljudi koji su dolazili u podoficirsku i to prvenstveno tehničku u RM i avijaciji, bili su radničkog porijekla ili pak siromašni seljaci. To je već samo po sebi bio osnovni preduvjet da budu lijevo orjentirani. Obzirom da je za prijem u ovu vrstu podoficirske bio uslov svršeni zanat odnosno, 4 razreda građanske škole (tj. u rang 4. razreda gimnazije) kojih je bio mali broj obzirom da je oko 70% svih primljenih imalo ipak zanat, to je već samo po sebi značilo da su i prije dolaska u vojsku bili u direktnom ili indirektnom dodiru s radnicima, pa su mogli biti upoznati s socijalnim nepravdama tadašnjeg jugoslavenskog društva. Upravo iz tog razloga revolucionarni pokret upravo među ovakvima nije uopće začuđujući. Dapače, on je sasvim normalan, jer se njihovo šikaniranje produžavalo i u RM gdje su opet predstavljali najniži sloj - sloj koji se ugnjetavao - sloj koji bi mogli nazvati radnicima u RM prema kompletnim socijalno-ekonomskim

uslovima u kojima su živjeli i radili.

Kao odličan pokazatelj idejnopolitičke orijentacije je i slijedeći podatak: u klasi nas je završilo oko 135 od čega je oko 115 drugova poslije bilo u ^{NOB-u} partizanima. I za 14. klasu podoficirske bila je slična situacija.

S druge strane, brodarska podoficirska škola u Šibeniku, koliko mi je poznato, bila je popunjavana više iz Dalmacije i dalmatinske zagore odnosno, općenito Hrvatske, dok je mašinska bila više Jugoslavija u malom. U mašinsku su pretežno dolazili drugovi iz onih regiona gdje je industrija bila jače razvijena.

3. Tokom januara, februara i marta 1934. godine otpočeta je i vođena istraža protiv komunista na podmorničkoj flotili. Obzirom na vrlo veliku mogućnost da se i neme otkrije zbog mogeg dotadašnjeg rada i partijske funkcije smatrao sam da moram napustiti RM. Čak mi je i Erni (kap. fr. ili kap. b.b.) K-dant flotile podmornica savjetovao da se maknem na neko vrijeme obzirom da mu je bilo poznato da sam progresivno idejno orijentiran. Erni se, naime, nikako nije mogao složiti s tim istragama jer su one išle protiv njegove karijere a karijera mu je bila prvo i osnovno u životu. Također mi je to savjetovao i Černy.

Zbog toga sam se javio pukovniku dr Frasu u Vojnu bolnicu u Meljima tražeći mjesec dana bolovanja navodno da bih vidio i malo bio s svojom djevojkom. On, kada je čuo radi čega tražim bolovanje, odmah mi ga je dao jer "eto iskren sam bio prema njemu", pa je kod liječničke komisije uredio (on joj je bio predsjednik) da to bolovanje dobijem zvanično.

Obzirom da sam morao tražiti dopuštenje od svoje više partijske instance za napuštanje RM to sam se odmah uputio u Ljubljanu. U Ljubljani sam se sastao s Edvardom Kardeljom i Janezom Marentičem. Tu sam stanujući kod Zihnerove majke bio oko 15 dana. Dogovorili smo se da se vratim u Boku i da Viktoru Leskovaru predam partijsko rukovodstvo, organizacije. Radi toga, pošto sam se vratio u Boku, održali smo sastanak Komiteta. Tu smo zaključili da samnom RM mora napustiti i drug Aleksandar Joksimović, podoficir (bio ukrcan na torpiljarki T4, poslije, 1936. godine u španskom građanskom ratu poginuo kod Cassa dell Campo) obzirom da je i on bio u velikoj opasnosti. Bio je, naime, ukrao vrlo povjerljiva dokumenta o reaktivnom pogonu koja su kasnije predana Rusima. Pošto sam predao sve dužnosti Leskovaru, Joksimović i ja smo se presvukli u civilnu od-

BIBLIOTEKA KOZLIČIĆ

I-512

jeću, te otišli u Ljubljano. To je već bio mjesec april 1934. god. U Ljubljani smo morali oko 14 dana čekati na prijelaz granice. Topio se naime snijeg pa se prvo smatralo da je opasno da se tada prebacujemo u Austriju. Ipak, na kraju se odlučilo da je to najpovoljniji trenutak jer se granične straže povlače s graničnih mjesta zbog opasnosti od lavina, pa smo uskoro preko Karavanki prešli granicu i otišli u Beč. U Beču smo se javili kod Lovre Kuhara, što je bilo konspirativno ime druga Prežihov Voranca, književnika i člana CK KPJ, a on nas je smjestio.

4. Osim stalne veze (partijske) koju smo imali s Ljubljanom s kojom smo bili povezani prvo preko druga Janeza Marentiča a poslije i Edvarda Kardelja s kojim nam je bila veza drugarica Zdenka Kidrič, supruga Borisa Kidriča, od kojih smo dobivali raznu partijsku literaturu, pokušavali smo Leskovar, Kozar i ja uspostaviti vezu i s Zagrebačkom partijskom organizacijom što smo i uspjeli. To je bilo stoga jer su nam drugovi i Slovenije govorili da bi trebali biti povezani s Pokrajinskim komitetom u Zagrebu, jer je RM teritorijalno spadala, po njihovu mišljenju, pod ovu partijsku instancu. Leskovar i Kozar su iz tog razloga čak jednom iskoristili svo odsustvo u Zagrebu. Ta se veza s Zagrebom ipak većinom svodila na to da smo odatle dobivali nešto partijskih materijala i općenito napredne literature, ali je Ljubljana i dalje ostala naš glavni snabdjevač ovim materijalima.

Vremenom smo uspjeli preko radnika u tivatskom arsenalu (Puležana, Molfakona i Trščana - Sve skupa ih je bilo oko 200 porodica) dobiti vezu s Kotorom i Cetinjem gdje su bile civilne partijske čelije. Ipak, ta veza nije bila partijska veza u pravom smislu te riječi, kakva je bila ona s Ljubljanom, već se svodila na činjenje raznih usluga pri dobivanju literature.

5. Pokušavali smo i na "Dalmaciji" uspostaviti partijsku čeliju, nešto smo i uspjeli, ali ne mnogo. Tu smo imali dosta simpatizera, pa čak i komunista. S druge strane, na "Dalmaciji" je bilo i dosta doušnika pa je rad na "ami" (antimilitaristički rad - propaganda) išao teže, jer čim se nešto saznalo, bez obzira koliko to bilo maleno, odmah je slijedila prekomanda. Slično je s mašinskom podoficirskom školom za koju su bili zaduženi Tešić i Kozar.
- Rad na podmorničkoj flotili je bio nešto lakši iz jednog razloga - naime, podmorničari su rijetko premještani stoga jer bi se izgubili ljudi. Razlog za to bio je vrlo prost: na podmornicu se nije

EBLIOTEKA KOZLIČIĆ

I-5/3

Duždic' Ante
Ljudevita Posavskog 30
Pula tel. 28263

moglo bez podmorničkog kursa. Pa stalno prekomandovati ljude, pa radi toga školovati nove podmorničare, državi se nije isplatilo, pa su s podmorničke flotile ostanjivani samo oni za koje se stvarno osnovano znalo da su "nepoćudni" za vojsku, a takvih se ipak, sve u svemu, malo otkrivalo.

U hidroavionskoj bazi u Kumboru je također bilo organizovanog partijskog rada. Tamo je radio jedan drug Ante, koji živi danas u Puli ~~ali mu se više ne sjećam prezimena.~~

6. Obzirom da sam 1934. godine napustio RM bivše Jugoslavije to sam o događajima iz 1937. godine (smrt Leskovara i proces protiv ostalih komunista) saznao 1938. godine od druga Tita. Tito je sve znao kako o ratnoj tako i o civilnoj mornarici. O tome je mnogo puta samnom razgovarao, a o civilnoj se mornarici informirao preko Vicka Krstulovića i drugih.

Tito je partijski rad u RM posebno interesovao pa obzirom da smo imali mjesece i mjesece vremena jer smo zajedno stanovali to smo o tome mogli vrlo dugo pričati. Međutim, Tito je išao i dalje od toga - čak je pomalo i sam istraživao, a posebno smrt Leskovara koji je od mene bio primio funkciju sekretara Komiteta organizacije KPJ podmorničke flotile, pa mi je o tome i mogao detaljno pričati 1938. godine. Tito mi je rekao da je to po njegovom mišljenju mutna stvar tj. ta smrt druga Viktora Leskovara, jer da to ni u kojem slučaju ne može biti samoubistvo zbog okolnosti u kojima je izvršeno, već samo i isključivo ubistvo koje je javnosti prezentirano kao samoubistvo. Prema tome će najprije biti da je Leskovar ubijen, kao pre-
više opasan komunist.

7. Ja sam bio prvo ukrcan na "Hvaru" a zatim na podmornici "Nebojša". Ivo Angel je mislim bio na "Hrabrom".
Angel i Biloh su bili stari komunisti, ali do osnivanja naše prve partijske ćelije nisu nigdje bili povezani. Biloh je bio komunist još od 1921. ili 1922. godine, a Angel je bio socijaldemokrata još iz Austrougarske, te je postao komunistom prije osnivanja naše ćelije.
8. Dimitrije Omersa, poručnik fregate u RM bivše Jugoslavije, stvarno je išao u Španiju da se bori na strani republikanaca. Ja sam ga našao u Ablaceti krajem 1936. godine ili početkom 1937. Dimitrije Omersa nikad nije htio postati komunist ali je bio lijevo orjentiran, i zbog toga je došao u Španiju da i sam pomogne španskom narodu u njegovoj borbi za demokraciju. On se poslije vratio iznova

BIBLIOTEKA KOZLIČIĆ

I-5/4

u Jugoslaviju. Poslije brojnih saslušanja bio je protjeran u Slavoniju. Poslije je iz Slavonije otišao u engleski konzulat gdje je radio do aprilskog rata 1941. godine, da bi se u to vrijeme prebacio u Aleksandriju, gdje je bio postavljen za komandanta "Nebojše". U vezi njegovih saslušanja koja je imao u staroj Jugoslaviji, po svom povratku iz Španije, obzirom da sam ga dobro poznao i da mi je bilo poznato njegovo kretanje u Španiji, smatram da je na njima u vezi svog navodnog prelaska na Frankovu stranu namjerno govorio neistinu, kako bi sebe zaštitio. Ipak, ni to mu nije mnogo koristilo, jer je odmah po njihovu okončanju protjeran u Slavoniju.

Gore navedeni sadržaj izjave biti će upotrijebljen pri načnom istraživanju revolucionarnog pokreta u RM u bivše Jugoslavije.

IZJAVU DAO:

Josip Kopinić
/Josip Kopinić/

IZJAVU UZEO:

Michad Kozličić
/Michad Kozličić/

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-115-135

BIBLIOTEKA KOZLIČIĆ

I-5/4

= prijepis =

NEPOTPUN SPISAK ČLANOVA KPJ NA PODMORNIČKOJ FLOTILI KOJI SU
RADILI U ČILIJAMA U PERIODU OD 1931. do 1937. god.

I. Podmornica "HRABRI":

1. KUNEJ ANTON, maš. narednik
2. BARIČEVIĆ FILIP, art. narednik
3. BUJANOVIĆ NIKOLA, električ. narednik
4. ŠEVARAC VLADISLAV, maš. podnarednik
5. ANDRIĆ STEVAN, maš. podnarednik
6. KOJIČIĆ STEVO, podnarednik telegrafist
7. LIHTNER, narednik

II. Podmornica "Nebojša":

1. BILOH KAZIMIR, električarski narednik
2. VITEZ STJEPAN, art. narednik
3. KOPINIĆ JOSIP, elektroteh. narednik
4. KOZAR KAREL, elektr. podnared.
5. TEŠIĆ MOMIR, maš. podnared.
6. MAJIĆ SIMEON, maš. nared.
7. VUGRIN BRANKO, maš. podnared.
8. BERK ANTON, maš. podnared.
9. MIŠIĆ FRANJO, art. nared.
10. ŽIC FRANJO, maš. podnared.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK

III. Podmornica "SMELI":

1. LESKOVAR VIKTOR, električ. podnared.
2. JEVREMOVIĆ BOŠKO, maš. podnared.
3. ROJC KARLO, maš. podnared.
4. JOTIĆ KOSTA, podnared.

IV. Podmornica "OSVETNIK":

1. SADOVNIK JOSIP, električ. nared.
2. VIDMAR, električ. nared.
3. ERMAN FRANC, maš. narednik
4. ANGEL, narednik telegrafist
5. KRAJC JOSIP, maš. nared.
6. GLADKI STJEPAN, maš. podnared.
7. ČATEJ FRANJO, elektr. nared.
8. REJA RADOSLAV, elektr. podnared.

NAPOMENA:

Pojedini članovi KPJ odlazili su u civil u pomenutom razdoblju, a drugi su dolazili na njihova mjesta od drugih pridošlih klasa.

BIBLIOTEKA KOZLIČ

I-5/6

Da je gore navedeno potpuno vjeran prijepis kopije koju je načinio MOMIR TEŠIĆ a koju posjeduje drug JOSIP KOPINIĆ, svojim potpisom tvrdi i ovjerava

Josip KOPINIĆ
/Josip KOPINIĆ/

D-3/1

15.

NEPOTPUN SPISAK SIMPATIZERA KPJ NA PODMORNIČKOJ FLOTILI
OD 1931. do 1937. godine

1. Majerle Josip, mašinski podnarednik, "Nebojša"
2. Zihlerl, maš. narednik, "Osvećnik"
3. Pukmajster Anton, maš. podnarednik, "Nebojša"
4. Leontić Krunoslav, maš. podnarednik, "Nebojša"
5. Karabaić
6. Vučetić Mirko, maš. podnarednik, "Nebojša"
7. Trček Anton, maš. podnarednik, "Nebojša"
8. Perčić "Hrabri"
9. Bjažević Pavle, "Hrabri"
10. Vrdoljak Tonči, podnarednik
11. Bašić Božo, podnarednik
12. Kačavenda Božo, podnarednik
13. Babić Petar, maš. podnarednik
14. Dasović Milan, maš. podnarednik, "Nebojša"
15. Kertez, maš. podnarednik
16. Rebić Pavle, podnarednik
17. Sokol Rudolf, podnarednik
18. Drasinover Mihailo, podnarednik
19. Majstorović Dragoša, podnarednik
20. Milardović Marko, podnarednik
21. Cvitanović Vinko, podnarednik
22. Miličević Ljubo, podnarednik
23. Marković, podnarednik
24. Marić Relja, podnarednik
25. Stanković, narednik
26. Pekolj, podnarednik "Hrabri"
27. Petković Čane, maš. podnarednik, "Hrabri"
28. Šatalić Živko, maš. podnarednik
29. Vulin Ivan, brođarski narednik, "Hvar"

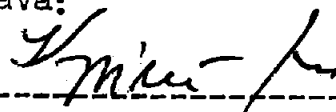
NAPOMENA: Verovatno je neko od navedenih drugova u navedenom periodu postao član KPJ, ali radi stroge konspiracije nema podataka, kao i to da je bio mnogo veći broj simpatizera, te iz istih razloga nije evidentiran. Po našem mišljenju na celoj Podmorničkoj flotili bilo je oko 50 simpatizera KPJ /M.T./

Gornji podaci su prikupljeni po sjećanju Kopinič Josipa, Tešić Momira i Leontić Krunoslava.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-145-195

Da je naprijed navedeno vjerno originalnoj kopiji koju posjeduje drug Josip KOPINIĆ svojim potpisom ovjerava:

/Josip KOPINIĆ/

Prijepis sačinio:
Mihailo KOZLIČIĆ